

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Кафедра журналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор

_____ 2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Журналістська етика

напрямок підготовки _____ 061 – Журналістика _____
(шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність _____ Журналістика _____
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізація _____
(назва спеціалізації)
інститут, факультет _____ Факультет філології _____
(назва інституту, факультету)

Івано-Франківськ – 2022 рік

Робоча програма _____ Журналістська етика _____
(назва навчальної дисципліни)
для студентів 1 курсу за напрямом підготовки Журналістика.

Розробники:

Марчук Ганна Іванівна, доцент кафедри журналістики, к.філолог.наук;

Копистинська Ірина Михайлівна, доцент кафедри журналістики, к.філолог.наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри журналістики

Протокол № 1 від “31 ” серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ Холод Олександр Михайлович

Схвалено методичною комісією факультету, інституту.

Протокол № ____ від “ ____ ” вересня 2022 р.

Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Г.Марчук, І.
Копистинська, 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>061 – Журналістика</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки <u>6.– Журналістика</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	____-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	____-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Лекції		
	12 год.	__ год.	
	Практичні, семінарські		
	16 год.	__ год.	
	Лабораторні		
	__ год.	__ год.	
	Самостійна робота		
56 год.	__ год.		
Індивідуальні завдання:			
__ год.			
Вид контролю:			
залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 40: 60 відсотків.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Формування професійної моральної культури, професійних принципів, етичних норми студента-журналіста, який зобов'язаний дотримуватися вимог журналістської етики, свідомо формувати моральну культуру соціуму через ЗМІ й робити правильний моральний вибір у професійній діяльності.

Завдання.

Ознайомити студентів з професійними принципами, етичними нормами студента університету, основними міжнародними, національними, корпоративними нормативно-кодифікаційними документами, що визначають основні професійно-моральні вимоги до журналістської праці; окреслити сучасні професійно-етичні та моральні проблеми українських мас-медіа; забезпечити осмислене розуміння студентами основ журналістської етики та складових професійної моралі журналіста – професійного обов'язку, професійної відповідальності, професійної совісті, професійної честі, професійного авторитету.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають певних **компетентностей**.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 06. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності;

СК 07. Здатність застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності.

ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

ПР 09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.

ПР 10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження

суспільних і культурних цінностей і досягнень.

ПР 19. застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна інформація про Прикарпатський університет. Професійні принципи, етичні норми студента університету. Журналістська етика як специфічна галузь професійної етики.

Тема 1. Місія, бачення, цінності ПНУ. Структура, рівні підготовки студентів-журналістів. Студентський сенат, профком, молодіжний центр. Психологічна адаптація. Додаткові можливості для студентів ПНУ. Стипендії, програми мобільності, програми Erasmus, дозвілля, спорт, саморозвиток, волонтерство. Нормативно-правова база регулювання навчального процесу.

Тема 2. Журналістська етика як специфічна галузь професійної етики. Мета та завдання вивчення журналістської етики. Журналістська етика в системі наук. Виникнення журналістської етики. Специфіка і завдання журналістської етики. предмет, об'єкт, структура дисципліни «Журналістська етика». Джерела журналістської етики. Журналістська мораль та етика.

Змістовий модуль 2. Професійний журналістський етикет. Регулювання порушень етичних вимог у ЗМІ.

Тема 3. Етичні цінності і етичні норми журналіста. Поняття етичні цінності. Види етичних цінностей. Моральний вибір журналіста. Службові обов'язки та заборони журналіста. Девіантність норм журналістської етики. Характеристика етичних норм тоталітарної журналістики. Етика журналістики перехідного періоду.

Тема 4. Інформаційні права журналіста. Доступ до інформації: фактичні можливості громадян та ЗМІ. Основні елементи свободи ЗМІ. Зловживання свободою ЗМІ. Кримінальний захист права українських журналістів на професійну діяльність. Інформація з обмеженим доступом. Акредитація та інформаційний запит як форми доступу журналіста до інформації. Стосунки журналіста зі своїм джерелом інформації. Звільнення журналіста та ЗМІ від відповідальності за розповсюдження недостовірної інформації.

Тема 5. Висвітлення приватного життя. Етика полеміки й критики в ЗМІ. Етика реклами в ЗМІ. Публічне та приватне право. Поняття приватного життя. Право особи на приватне життя. Інформація про особу. Поняття публічної особи. Висвітлення приватного життя публічних осіб. Поняття полеміки та критики в ЗМІ, їх види. Етичні принципи реклами в ЗМІ.

Тема 6. Правова основа захисту честі і гідності людини. Журналіст і суспільна безпека. Юридичне визначення поняття «дифамація», «наклеп», «образа». Термін «оціночне судження»: виникнення, застосування на практиці. Захист честі, гідності, ділової репутації в межах цивільного процесу. Моральна шкода. Дифамація: можливості досудового вирішення конфлікту. Загальні вимоги при роботі з інформацією. Висвітлення надзвичайних ситуацій і виняткових випадків. Захист суспільної моралі у мас-медіа.

Тема 7. Журналістський етикет. Історичне походження і суть етикетних правил. Види етикету (вербальний, кінетичний, соматичний, мімічний, предметно-речовий; загальний, професійний; офіційний, неофіційний). Офіційний та неофіційний етикет журналіста як вид професійного етикету: етикет вітання, знайомства, ділової розмови, етикетні правила інтерв'ю, прес-конференції, фуршету тощо.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Професійні принципи, норми журналістської етики: теорія і практика												
Тема 1. Місія, бачення, цінності ПНУ. Структура, рівні підготовки студентів.	10	2	2			6						
Тема 1. Додаткові можливості для студентів ПНУ. Професійні журналістські організації.	10	2	2			6						
Тема 2. Нормативно-правова база регулювання навчального процесу.	12	2	2			8						

Мотивація. Корисна інформація.												
Тема 33. Журналістська етика як специфічна галузь професійної етики. Журналістська мораль та етика.	12	2	2			8						
Разом за змістовим модулем 1	44	8	8			28						
Змістовий модуль 2. Професійний журналістський етикет. Регулювання порушень етичних вимог у ЗМІ												
Тема 3. Етичні цінності і етичні норми журналіста	10	2	2			6						
Тема 4. Інформаційні права журналіста	10	2	2			6						
Тема 5. Висвітлення приватного життя. Етика полеміки й критики в ЗМІ. Етика реклами в ЗМІ.	10	2	2			6						
Тема 6. Правова основа захисту честі і гідності людини. Журналіст і суспільна безпека	8	2				6						

	8	2	2			4					
Разом за змістовим модулем 2	46	10	8			28					
Усього годин	90	18	16			56					
Модуль 2											
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-
Усього годин											

5. Теми семінарських занять. Згідно з програмою не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Місія, бачення, цінності ПНУ. Структура, рівні підготовки студентів. Додаткові можливості для студентів ПНУ. Професійні журналістські організації.	2
1	Нормативно-правова база регулювання навчального процесу. Мотивація. Корисна інформація	
2	Журналістська етика як специфічна галузь професійної етики. Журналістська етика в системі наук. Виникнення журналістської етики.	2
3	Етичні цінності і етичні норми журналіста. Службові обов'язки та заборони журналіста.	2
4	Інформаційні права журналіста. Інформація з обмеженим доступом. Акредитація та інформаційний запит як форми доступу журналіста до інформації. Висвітлення приватного життя. Інформація про особу. Поняття публічної персони. Висвітлення приватного життя публічних осіб.	2
5	Правова основа захисту честі і гідності людини. Журналіст і суспільна безпека. Загальні вимоги при роботі з інформацією. Висвітлення надзвичайних ситуацій і виняткових випадків.	2
6	Журналістський етикет. Офіційний та неофіційний етикет журналіста як вид професійного етикету: етикет вітання, знайомства, ділової розмови, етикетні правила інтерв'ю, прес-конференції, фуршету тощо.	2
	Разом	12

7. Теми лабораторних занять. Згідно з програмою не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Студентський путівник..	2
2	Можливості для студентів ПНУ. Професійні журналістські організації.	4
3	Свобода думки, слова та друку як невід'ємне природне право людини.	2
4	Джерела права ЗМІ. Заборона цензури.	4
5	Мета, функції професійної моралі журналіста.	2
6	Складові індивідуальної моральної культури журналіста.	2
7	Складові моральної культури газет, журналів, теле-, радіопередач.	4
8	Поняття та функції гуманізму в журналістиці.	4
9	Інтегруюча роль гуманізму в журналістиці.	4
10	Види етичних цінностей.	2
11	Моральний вибір журналіста.	2
12	Основні елементи свободи ЗМІ. Зловживання свободою ЗМІ.	2
13	Кримінальний захист права українських журналістів на професійну діяльність.	2
14	Стосунки журналіста зі своїм джерелом інформації.	2
15	Поняття полеміки в ЗМІ, її види.	2
16	Поняття критики в ЗМІ.	2
17	Етичні принципи реклами в ЗМІ.	2
18	Моральна шкода.	2
19	Захист честі, гідності, ділової репутації в межах цивільного процесу.	4
20	Види етикету: вербальний, кінетичний, соматичний, мімічний.	2
21	Види етикету: предметно-речовий; загальний, професійний.	4
	Разом	56

9. Індивідуальні завдання

Завдання теоретико-дослідницького характеру (огляд фахової періодики та складання тез).

10. Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення; наочні – презентація, ілюстрація; практичні – індивідуальні завдання, самостійна робота, практична робота.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Задіяно практикум, спрямований на вироблення навичок самостійної моральної орієнтації майбутніх журналістів у складних професійних ситуаціях.

11. Методи контролю

Усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування. Письмовий контроль у вигляді модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, поточного тестування.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100
10	10	10	10	10	10	10	5	10	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний посібник Бондаренко І. С. Журналістська етика: Навчально-методичний посібник для студентів факультету журналістики. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 106 с.

2. Методичні вказівки до практичних занять (плани практичних занять).

Питання на залік

1. Місія, бачення, цінності ПНУ.
2. Структура, рівні підготовки студентів.
3. Додаткові можливості для студентів ПНУ.

4. Графік навчального процесу. Дистанційне навчання в ПНУ.
5. Стипендії, програми мобільності, програми Erasmus, дозвілля, спорт, саморозвиток, волонтерство.
6. Нормативно-правова база регулювання навчального процесу. Мотивація. Корисна інформація.
7. Як студенти ПНУ впливають на якість навчального процесу?
8. Журналістська етика як специфічна галузь професійної етики. Виникнення журналістської етики.
9. Особливості журналістської етики.
10. Актуальність і значення журналістської етики і моралі.
11. Службові етичні обов'язки журналіста.
12. Моральний вибір журналіста.
13. Моральна культура журналіста: поняття, складники.
14. Перші документи з журналістської етики.
15. Свобода думки, слова та друку як невід'ємне природне право людини.
16. Досудове регулювання проблем моралі в ЗМІ.
17. Мета, функції професійної моралі журналіста.
18. Особливості і значення моральної культури ЗМІ.
15. Гострі моральні проблеми в ЗМІ (дифамація, компромат, жорстокість, насильство, скандал, «Джинса», чорний піар, ксенофобія, втручання в приватне життя).
19. Складові індивідуальної моральної культури журналіста.
20. Поняття та функції гуманізму в журналістиці.
21. Місце людини в журналістському творі.
22. Професійний журналістський етикет.
23. Регулювання порушень етичних вимог у ЗМІ.
24. Види етичних цінностей.
25. Етичні стосунки журналіста з колегами.
26. Особливості професійної моралі журналіста.
27. Службові етичні заборони журналіста.
28. Міжнародні документи з журналістської етики.
29. Кодекс етики українського журналіста.
30. Характеристика етичних норм тоталітарної журналістики.
31. Етика журналістики перехідного періоду.
32. Правила вербального етикету журналіста.
33. Етикет журналіста під час інтерв'ю.
34. Етикет журналіста під час прес-конференції.
35. Кримінальний захист права українських журналістів на професійну діяльність.
36. Інформація з обмеженим доступом. Акредитація та інформаційний запит як форми доступу журналіста до інформації.
37. Стосунки журналіста зі своїм джерелом інформації.
38. Звільнення журналіста та ЗМІ від відповідальності за розповсюдження недостовірної інформації.
39. Публічне та приватне право.

40. Поняття приватного життя. Право особи на приватне життя. Інформація про особу.
41. Поняття публічної особи. Висвітлення приватного життя публічних осіб.
42. Етика полеміки в ЗМІ, її види.
43. Етичні принципи реклами в ЗМІ.
44. Етичні норми політичної агітації та реклами в ЗМІ
45. Юридичне визначення поняття «дифамація», «наклеп», «образ».
46. Термін «оціночне судження»: виникнення, застосування на практиці.
47. Захист честі, гідності, ділової репутації в межах цивільного процесу.
48. Дифамація: можливості досудового вирішення конфлікту.
49. Загальні вимоги при роботі з інформацією. Висвітлення надзвичайних ситуацій і виняткових випадків. Захист суспільної моралі у мас-медіа.
50. Етикет - складник журналістської етики.
51. Етикет офіційного спілкування журналіста.
52. Види етикету (вербальний, кінетичний, соматичний, мімічний, предметно-речовий; загальний, професійний; офіційний, неофіційний).
53. Етичність міміки і жестів журналіста.
54. Аморальні методи збору інформації журналістами.
55. Офіційний та неофіційний етикет журналіста як вид професійного етикету.
56. Етичні заборони щодо дітей у рекламі ЗМІ.
57. Етикет телефонного спілкування журналіста.

14. Рекомендована література

Базова

1. Бондаренко І. С. Журналістська етика: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя: ЗНУ, 2018. 107 с.
2. Етична журналістика: короткий посіб. за матеріалами тренінгів “Вивчення стандартів журналістської етики” / упоряд. С. Томіленко, Т. Бондаренко; Міжнародний фонд “Відродження”, Агентство з міжнародного розвитку США. Черкаси : Медіапрофесіонал, 2007. 56 с. (Відкритий фонд для ЗМІ – Україна).
3. Іванов В. Ф., Сердюк В. Є. Журналістська етика: підручник / Іванов В.Ф., Сердюк В. Є. – К.: Вища шк., 2007. – 237 с.
4. Копистинська І. Мовні покручі всеукраїнських ЗМІ у період російського вторгнення // Український інформаційний простір. Ч. 10. 2022, КНУКіМ. С. 66-84.
5. Копистинська І. М. Основи журналістської майстерності. Навчально-методичний комплекс. [Електронне видання]. Івано-Франківськ. 2022. 35 с. <https://kjourn.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/54/2022/12/Основи-журналістської-майстерності-навчально-методичний-комплекс.pdf>
6. Кузнецова О.Д. Журналістська етика та етикет: монографія /О.Д. Кузнецова. – Львів: Світ, 1998. – 412 с.
7. Кузнецова О. Д. Професійна етика журналіста: посібник / О.Д.Кузнецова. – Львів: ПАІС, 2007 – 246 с.

8 Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації: навч. посіб. / Т. О. Приступенко. – К.: Знання, 2011. – 351 с.

9 Хлистун Г. Ю. Етика засобів масової інформації в сучасних політичних умовах: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.03 / Хлистун Ганна Юріївна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних віносин. – К., 2005. – 20 с.

10 Ширченко Я. І. Журналістська етика: проблеми і концепції (світовий та вітчизняний досвід): автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.01 / Ширченко Ярослава Іванівна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут журналістики. – К., 2008. – 16 с.

11 Іванов В. Ф., Штурхецький С. В. Практикум із журналістської етики: Навч. видання / В. Ф. Іванов. – Рівне, 2012, – 320 с.

Допоміжна

1. Авраамов Д. С. Профессиональная этика журналиста: учебник / Д. С. Авраамов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2008. – С. 3-18.

2. Анисимов С. Ф. О крайней необходимости этического образования студентов в университете / С.Ф. Анисимов // Вестн. Моск. ун-та. – Сер. Филос. – 1996. – № 2. – С. 67-68.

3. Блен Б. Этические аспекты журналистики / Б.Блен // Междунар. жизнь. – 1993. – № 10. – С. 42–47.

4. Гор У. Органы саморегулирования // Путеводитель по саморегулированию СМИ: все вопросы и ответы / Под ред. А. Улен, Дж. Смита. – Вена: [б.изд.], 2008. – С. 37-50.

5. До дискусії про журналістську етику: збірник статей / За ред. І. О. Чемериса, Н. Л. Лігачової, Б. І. Глухівського. –К.: ІЕСП „Республіка”, 2002.

6. Лазутина Г. В. Профессиональная этика журналиста: учебник / Лазутина Г.В. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 240 с.

7. Міжнародна федерація журналістів. Принципи доступу до інформації // Посібник з питань свободи вираження. – К.: [б.в.], 1999. – С. 217-218.

8. Свобода вираження поглядів та свобода ЗМІ за міжнародним законодавством // Посібник з питань свободи вираження. – К.: [б.в.], 1999. – С. 9-23.

9. Хлистун Г. Ю. Система саморегулювання преси в європейському регіоні // Публіцистика і політика // Зб. наук. пр. Вип. 3. – К.: Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Інститут журналістики, 2002. – С. 74-83.

Документи з журналістської етики

1. Декларація принципів поведінки журналістів, прийнята на II всесвітньому Конгресі Міжнародної федерації журналістів (Бордо, 25-28 квітня 1954 р.), зі змінами, внесеними XVIII всесвітнім Конгресом МФЖ (Хельсінгбор, 2-6 червня 1986 р.).

2. Міжнародні принципи професійної етики в журналістиці, прийняті на IV Консультативній зустрічі міжнародних і регіональних професійних журналістських організацій під егідою ЮНЕСКО (Париж-Прага, 1983 р.).

3. Кодекс професійної етики українського журналіста, прийнятий на Х з'їзді Національної спілки журналістів України (квітень 2002 року).
4. Етичний кодекс українського журналіста, ухвалений на з'їзді журналістів-підписантів кодексу (24 квітня 2004 р.).
5. Кодекс етики українського журналіста
5. Зasadничі принципи функціонування Ради німецької преси. Публіцистичні принципи (Кодекс преси).
6. Редакційні настанови Бі-Бі-Сі (витяги).

15. Інформаційні ресурси

1. https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%83%D1%82%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2019-20-25.10.pdf
2. www.gumer.info/bibliotek_Buks/Gurn/Lazut/3_.php
2. <http://www.lib.ua-ru.net/inode/40135.html>.
3. www.mediakrytyka.info/drukovani/merezheva-etyka-zhurnalistiv.html